http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Поліщук Микола Володимирович

RG-50.575.0038.01.01

Q: Добрый день!

A: Добрий день.

Q: Ми будем говорить о событиях, которые происходили во время войны на ваших глазах. Но до того что ми приступим к рассказу я хотел би чтоб вы представились. Фамилию, имя, отчество назовите пожалуйста.

A: Поліщук Микола Володимирович.

Q: Когда вы родились?

A: 19 грудня 1927 року.

Q: Где?

A: Тут, в Новоград-Волинському районі, село Ржатковка. Ця саме месность зараз Дружба,перезвали, потом присоїдинили Ржатковку до Новограда –Волинського і перезвали вулицю «Дружба».

Q: Ви во время войны, где вы находились?

A: Во время войни мені було 15 премерно лєт. Я жив в сім'ї, в батька було п'ятеро нас таких і ми пасли корову…

Q: Где это било, в каком месте?

A: Тут в Ржатковці.

Q: Я хотел бы, чтобы вы рассказали нам, чтобы вы рассказали все, что вы видели во время оккупации. Своими глазами. О том, как относились оккупанты к гражданскому населению. Что тут происходило?

A: Ну… Такі моменти, які мене дуже поражали, я їхав з батьком на телєгє. На конячці. І ми їхали чарез місто Корець. І я побачив що ходять люди, от так, нєкоториє, де-не-де. А в них на спині нашиті жовті триугольники. Латки жовті. Сантиметрів на 8 висотою. А я питаю батька, що це він і той з латкою, і той. Що то за люди. А це, каже, євреї. А так їх позначили німціі, вони на учоті і обмєчєні. А що касається повєдєніянімців туа, то тоже ужасне. Напрємєр. От пасуть корови. Мій брат, він ще дошкольного, а може школьного возраста був. Тако. Підходять 2-3 німці з автоматами. Щось вони по-своєму говорять. А траншея така. Це траншея воєнного дєйствія. В війну то такі копали траншеї. Він йому каже: «Давай, туди пригай». А він малий, пригай – то він пригнув. Він показує йому: біжи по траншеї. А він біжить. А німець має автомата і вже цілиться. А всі кричать: «Валік, тікай, бо вже цілиться в тебе з автомата». То Валік пригнувся і по цій траншеї став утікать, а німець приспособлявся щоб вистрелить, та не можна вже було його там побачить. І так він спасся. От такі фокуси вони робили з людьми. Що хотіли. Ну а так… От цей епізод один. Все таки були подпольні організації. Була подпольна організація проти фашистів і в нас. Село невелике було, а була така організація. І тут німці поставили… Були порожні дома офіцеров совєцьких, то вони там зробили пост поліцейський. І поліцаї там були на посту. Ночували. Там нєсколько їх. І от один Петро Трофимчук, член подпольної організації цієї. Він десь ішов, по направлєнію за железну дорогу. Чи наоборот, він з відти йшов. А поліцаї якраз обход робили. Ну вони ще не допускають його до себе, бо це було темно, ввечері. Вини не допускають його до себе і: «Стой кто ідьот!». А він уже закінчив 10 класів і вже міг дещо сказать по-німецьки. То він, значить по-німецьки щось там їм говорив. Викрикував якісь слова. А тим часом зблизилися, я як вони зблизилися, то вони його обшукували. І так його общупали і нащупали в нього гранату. «Лімонка» вона називається, граната така. І всьо. Його зразу

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.
The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection.

схватили. Туди, в участок цей поліцейський. Там його… Вони вміють колючою проволокою руки в'язать. Це все в'язали. І вони його десь там дуже… іздівальсь над ним і до ранку він ще видав трьох, чи скільки цих подпольщиків. Ну це все понаслишке. Я чув. Але я вже бачив. Я прихожу на роботу, бо я вже на роботу ходив на конюшню. Там була конюшня в нас. Мені треба запрягать коні. От ми сходилися і запрягали коні і по роботах. Ну от ми сходилися на двор подсобного хазяйства. Бачу виходять із … там рядом хата була. Подпольщики. Два брати подпольшики, з цієї подпольної організації. Виходять звідти поліцаї і жандарм. Жандарм з автоматом. Поліцаї з автоматами, з вінтовками. Вийшли вони з відти і вже ведуть оцього Петра і ведуть Салка Миколу. Я щось не помню, кажеться тільки двоє… Чи ще хто… А був Соловей ще. Плотніцький Соловей. Так казали на нього. Соловей звався Сільвестр, але так казали «Соловей». Підвода на дорозі стояла. Привели до підводи. І тут же рядом друга хатина, там тоже два подпольшики-брати. В ту хату. Але в ту хату вони не заходили, а прямо за хату на город. Кукурудза росла. А ми вже всі наблюдаєм. В конюшню поховалися і наблюдаєм. І вони кричать там на городі: «Копай! Копай!» Ну ми так собі розсуждаєм, що навєрно, їх там розстрілювати будуть і, навєрно, яму копають собі. Ну от. Вже там вони копали. Підвода під'їхала ближче сюди во двор. Конюшня і рядом цей город, де вони копали то. Несуть ці подпольщики пулємйота. Пулємйот «Максим» називається. На кольосиках. Несуть, погрузили на підводу. Потім носять лєнти до пулємйота. Все це погрузили на підводу і підвода виїхала на дорогу. І ми наблюдаєм. Я бачу, що спинились там і цей Салко Микола до жандарма: «Пан, пан, он жінка стоїть. Я хочу попрощатись з жінкою». Це все чути було, бо це все рядом. А зразу за дорогою його хатина та, і вона стоїть під хатою. Маленьке дитятко держить на руках, а друге дитятко там за спідницю держиться, рядом стоїть. І жандарм щось подума і каже до одного поліцая (покажує йому): «Іди з ним». І вони пішли. Ще не дойшли вони до хати, жінка побігла в хату з цими дітьми і він вже з поліцаєм. Тоже в хату зайшли. Довго там не були. Минути… я знаю скільки минут в хаті. І я бачу: вискакує з хати цей Салко Микола. І тако рядом сіна стог стояв, а там таке – винниця в нас кажуть. Пол під сіном. І він раз – туда руку під сіно! І вихватує з відти такий обрєз з вінтовки. Вінтовка 10-ти зарядна, з таким магазином що там 10 патронів. І поки він вихватив цього і повертається сюди до дверей, що він з хати вискочив, вискакує вже поліцай. А він з цього раз нажав – осєчка, не вистрілив. Це такі вінтовки, що вони осєчки робили. А він отак «Е-е-е-е» закричав і кинув його об землю. А сам за сіно і там вже город, кукурудза і все таке. А жандарм тим часом знімав з себе автомата, в нього так автомат. Знімає автомат, а вже поки зняв, то вже той побіг. І він за ним пробіжить трохи: «та-та-та», пробіжить трохи: «та-та-та». Той біжить. А там така лощинка, треба уже на бугор. Поки до лощинки біг – зарослі були – не видно його було. А як уже на бугор, то він оказавсь на чистому такому полі. І ще под. бугром. І жандарм стріляє. Ну то ми дивимося, ще так небагато осталося, щоб за перевал – і втік, але він вже закульгав. Поранило його в ногу. І він уже так кульгає. Так закульгав за перевал. Але тим часом, звідти прибігли поліцаї з того поста. І прибігають і хватають у нас коні. А в нас коні ми всі повиводили: запрягать треба було, але ми не могли запрягать, бо треба було дивиться на це все. То вони хватають коні, сідають на коні і всі на конях туди. Ну скільки їх там було? 5 чи 6 ти поліцаїв. І все. Все скрилось там за тим. Потім уже розказували, що він сховався в доті розбитому, і там його найшли. Та він ще кинувся на поліцаю, та поліцай його стволом в живіт.

Q: Но это вы видели?

A: Нє, я ж кажу, що розказували.

Q: Ну да. Но вот вы видели эту погоню?

A: Так. До перевала. Все було як «на ліцо». Ну і ще я бачив як розстрілювали євреїв. Ми пасли корови на такому вигоні, а там територія воєнської часті бившої. А вже зараз там нема нічого, бо війна пройшла. Ну…я був свідєтєльом і бачив як розстрілювали в нас отут німці. Розстрілювали німці багато. Навіть в новограді, в нєскольких містах. А тут воєнська часть була.

Q: Кого расстреливали немцы?

A: Євреїв. Ісключительно. То була воєнська часть, і как обачно коло воєнської часті тір для стрільби. Учебний тір. І вот ми пасли корови, а так недалеко цей тір. Одна жди ми побачили що прийшли воєнноплєнні совєцкі, їх привели німці, і копають щось там. Багато там було тих воєнноплєнних. Я не знаю, 20 чи 40, чи скільки. Ну, як

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.
The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection.
вони копали цілий день. І пішли вже, то ми побігли подивиться що то вони там копали. Бупи підростки, пацани всякі і нам було інтересно. Це була яма. Я вже не знаю чи вони один день її копали, чи два. Я вже забувся. Це була яма прямоугольої форми такої. І глибина може метер, може більше. Не більше, невірно. Ширина – може півтора, дліна – може метрів 20, не знаю. Ми побігали коло цієї ями, нічого не поняли, що це вони тут яму копають. На якийсь там другий день стали возить туда німці євреїв на розстріл. Так, як ми представляєм собі тір: та сторона де пулєуловлювачі – вона висока. Тут де стріляють – то низька. І та сторона, яка висока, і машина має під'їжджати звідти, то вона не може нижче опустьться, бо круто дуже. То вона так на горбу і останавлювалася так збоку від цього тіра. Машини були воєнні. Заді борт откравається тільки. А на бокових бортах лавки. І повно людей на машині вони сплигують через задній борт. Машина висока, а німці прикладами їх толкають, бють, щоб вони скоріше, згружають. Вони з дітьми пригали туди і все. Як вони вже спригнуть з машини, то вони вже бралися за руки і йшли ряд за рядом. Попід руки, помаленьку йшли. І йшли, спускалися вниз до цеї ями. Ями нам не видно за кустиками. Просто кустики такі, бо там дальше справа і зліва ліс, а якраз тут перед цим кустіки. Ями нам не видно. Де вони ставали на тій ямі, нам не видно. Тільки ми вже почули: застрочив пулімйот, якось так збоку, і стали дуже крик. Істєріческий крик. Найбільше мене вразив цей істеріческий крик дітей: «Мама! Мама!» Так вони кричали, що я і тепер як спімну, то не можу, плачу. І «т-т-т, т-т-т, т-т-т» отак пулімйот строчив. І всьо. Недовго. Одна машина. Приїжджає друга машина, третя. Отак же машини під'їжджали і так же їх згружали і стріляли, цей пулімйот строчив. Оце я бачив. А пулімйот чув ікрик цей дітей тоже чув лично це все. Ну потім, як уже трошки стихло, ми боялись туди піти, бо бумали, що може там охрана, може німці. Скрізь було все опасно. Але вже так стихло і всетаки нас любопитство взяло, що ми пішли подивиться що там. Це була яма вже засипана, але засипана таким конусообразним кагатом, як ото в колгоспах буряки, тільки велике таке. І даже під верхом, біля верхнього угла, отакі пробоїни. Через землю цю кров пробила і отак стікає по оцьому насипу. Кров отак стікала в одному місці, в другому місці. Це я бачив. Десь там, невірно, менше землі насипано, що вона там пробила. Ну і все. А більше так нічого не бачив.

Q: Ви один раз туда ходили? Потом, на засыпанную могилу.

A: Багато раз. Бо це було наше таке. Ми пацани, а там рядом конюшні, там танкові всякі гаражі. Нас все інтересувало. От стоїть танк. Ми залазимо в нього і крутим башню. Башня крутиться. То ми скрізь там ходили тому там по нєсколько раз проходили, все це бачили і ми вже привикли до того.

Q: Когда это всё происходило, вот откуда вы знаете, что это евреи?

A: От ви понімаєте, я не можу це зараз об'яснить, но така атмосфера була. Жидів розстрелюють, жидів розстрелюють. І отак як стали їх згружать, і везти, і отак згружали, і отак прикладами, і оця стрілянина і цей крик… Це ми вже отак понімали: о, це євреїв розстрілюють.

Q: А как вообще выглядели ети люди?

A: Далеко, ми не могли. Але вигляділи як, в гражданській одежі, хто як. Хто в чому. Тоді і в мирне врем'я не особенно одівалися.

Q: Що значить далеко, на каком расстоянии от того места, где стрельба била?

A: Зараз я подумаю. Ну 100, ну 150, може 70, ну от так в метрах. Це туди, де вони стояли над ямою, бо нам їх не видно за кустіками. Кустіки невисокі, не видно нам їх. А де вони вигружались, то ще дальше бо треба було од машини до ями дойти.

Q: Сколько там било од машины до ямы?

A: 40 метрів, невєрноє.

Q: То есть вы видели место, где они загружались с машины, это било подальше. А ближе бил сам расстрел?

A: То як їх розгружали я бачив. І як йшли, і то не весь їхній путь. Отам з бугра.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.
The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Q: То есть они шли куда то на вас?

A: Так. На нас, на нас ішли.

Q: А вот когда их разгружали, что происходило, как они спрыгивали? Сами?

A: Отже стоїть машина. Вона до нас, кажеться, боком так стояла. А їм треба через задній борт спригувать. Задній борт, наверно був откритий, бо вони отак, спригували. Отак сплигували, а тії ззаді їх підганяють. Не каждий так спішить спригнуть, бо страшно, високо. Машини високі були.

Q: Кто подгонял их?

A: А воєнні.

Q: Какие военные?

A: Німці.

Q: Немцы или полицаи?

A: Ну ват я точно не можу сказати, наверно німці.

Q: А вот те немцы что подгоняли, вы говорите что сзади. Как они, вы могли сзади?. Значить они тоже били на машине? С машины сталкивали?

A: Да, да. Навєрно. А як же иначе? Їх же охраняли, значить на машині вони сиділи.

Q: Нет, я просто интересуясь где он находился?

A: Я бачив, що підганяли, але де він взявся, то не буду казать.

Q: Их раздевали?

A: Невидно було.

Q: Ви говорите что они шли рядами. По сколько человек?

A: Ну … 8. Ну може десь 6. По 8-6, може 10. Я не знаю. Отак вони попід ручки взялися і отак от ідуть. Ідуть помаленьку. Ряди один за другим. Там нєсколько рядов.

Q: Вот они идут, ети, которых должны убивать. А остальные где находятся? Стоят и жду что ли? Где находятся вот те, которые ещё не идут?

A: Я не знаю, отак вони згружаються, загружаються і йдуть, а ті ще загружаються і йдуть поки ці дойшли, ті вже згрузилися і тоже йдуть. І як стрілянина вже потім почалася, чи може раньше, навєрно потім, коли вже всіх поставили. Не знаю як, уже ж невидно було.

Q: Ви не наблюдали, как себя вели, те, которые ждут ещё?

A: Нє, то не видно було, потому, що я кажу, що ми від ями аж тут на полі. І мєжду прочим ми від ями трошки дальше відійшли щоб нас не побачили.

Q: Боялись?

A: Бо німці можуть і нас туди, то ми – хто куди.

Q: Сколько дней это длилось, вот происходило этот расстрел?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

A: Я не знаю. Я даже не помню скільки днів. То тепер вже хто каже, що це даже не за один день. А хто каже, що за один день, а я вже не помню. Знаю, що отак було, але… І яму не знаю скільки днів копали. Так думаю, що за один день не могли викопать плєнні яму таку велику.

Q: Она одна била, яма? Или ещё?

A: Одна.

Q: Эта воинская часть, где это всё происходило, это чия била воинская часть?

A: В смислі, совєцька, чи яка? Совєцька.

Q: То-есть это ещё до войны?

A: Да. Тут була довоєнна девізія кавалєристська. А перед самою войною перевели її у танкову. Кавалерію забрали, а танки ще не підготовили. Вже були тут танки, но треба було танкістів.

Q: Ви ещё видели такие же сцены, вот чтобы убивали, гнали, куда-то евреев?

A: Нє не бачив. А потом там даже комуністи розстрілювали рядом., но я не бачив.

Q: Другие виды? Может бить там где то вешали, может избивали, издавались?

A: Вішали не євреїв.

Q: Расскажите, пожалуйста.

A: Не євреїв вішали так. Розоблачили в Новограді-Волинському подпольну групу. Не знаю яку, що. Їх там чоловік 8-10.

Q: Ну, вы это видели?

A: Нє. Так що пішли слухи. Їх повісили. І я ішов городі, дам де вони вішали. І проходжу мимо, бачу: висять. Вони висьли не один день. І вони їх повісили і вони довго висіли. Не знаю.

Q: Сколько человек било? І что за люди?

A: Може 8, може 6, може 10. Гівченко. Ну це подпольна організація така.

Q: Что, даже фамилии били известны вам?

A: В Новограді почті всі фамілії друг друга знали.

Q: А на них нечего не было, табличек?

A: Ну вот я не помню.

Q: Мужчины или женщины?

A: Мужчини всі. Що висіли, я помню добре, і що в них дуже шиї витягнулись. І так вони висіли з тими витягнутими шиями. То це я бачив. І то, вони висіли з того боку вулиці,а я йшов тим. І так тільки поглядав. Не дивився, бо може хто десь там наблюдає. Таке було, знаєте, нєувєрєность, що можуть схопити.

Q: Теперь я хочу вот что спросить. Ми вернёмся к тому, что вы рассказали. Когда вы говорили про подпольщиков, про этот расстрел и бегство. Ви начали с того что задержали Трофимчука и гранату у него нашли, и обыскивали. Вы это видели, как его задерживали?

A: Ні.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Q: Так это всё по разговорам?

A: Так. Я тільки бачив епізод, як откопували патрони, пулімйот.

Q: Откуда они вынесли пулемёт и ленту?

A: З города.

Q: С города, вот с того места, куда их привели. Когда вы сказали в самом начале, что вы видели немецкую, как бы сказать, охоту что ли, за этим хлопчиком, которого заставил немец, бежать.

A: Це мій брат.

Q: Это вы видели сами?

A: Я не бачив, це мій брат і він розказував.

Q: І к тому, что вы сами видели. Ви видели евреев со звёздами.

A: Нє не звйозди, просто латки.

Q: С латками. Когда это происходило по времени? После оккупации?

A: Нє. Це було в період окупації. Де ж після окупації німці розстрілювали?!

Q: Так я же говорю после оккупации, после начала оккупации.

A: Во время окупації? Так. Це було во время окупації. Ми їздили туда за хлібом. Ну так було. Ми жили при совєцькій власті. І як война, закрились магазини, все. І ми остались голодні. А там люди сіяли, і там хліб вирощували. І ми туда їздили вимінювать за одєжду, за… хто що. Вимінювали хліб. Іот коли ми їхали через Корець, а Корець – це вже западна Україна. Ми їхали, там я бачив їх.

Q: Так это било после начала оккупации? Вскоре?

A: Ну не знаю… Може в 41-ому. Ні в 41-ому ще не їздили. В 42-ому.

Q: Хорошо. Что-нибудь ещё вы можете вспомнить из времён оккупации?

A: Ну із розказів. Щоб сам я бачив – то не бачив, але розказували.

Q: Меня интересует, что вы видели. Можете вы вспомнить, где это случилось?

A: Просто смішно було дивиться на німців, як вояк. Вони ходили і отут по хатах. 2-3 німці ходили з хати в хату. Вони заходять і кажуть: «Яйка, яйка. Масло, масло.» І показують або сигарети, або лєзвія для бритви, або мило. Мінять. Ну от берем яйця, мати бере яйця. 5 яєць за мило дає. «Нє, мало», - кричить. І уходять. Не сторгувались уходять. А те ж вояки. Ми всігда сміялися що ж це за вояки такі.

Q: Ну да… Вояка должен грабить, отбирать.

A: Нє, ну… його снабжать повинен.

Q: Понятно. Спасибо вам за этот заказ.

A: Нема за що.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.